

ธรรมะใกล้มือ

ความอร่อย เป็นต้นตอของปัญหา

พุทธทาสภิกขุ

BIA

วิถีแห่งชีวิต

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมะใกล้มือ

งานธรรมบรรยายของพุทธทาสภิกขุ ที่ไม่เคยจัดพิมพ์มาก่อน

วิกิแห่งชีวิต

พุทธทาสภิกขุ

การบรรยาย ความอรร้อยเป็นต้นตอของปัญหา
วันที่แสดง ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๒
รหัส ๔๑๒๕๓๒๑๐๒๐๐๐๐
ผู้ถอด เสาวณีย์ มลมาลา
ผู้ตรวจทาน วรรณวิภา สัตตธรรมกุล และฝ่ายจดหมายเหตุ

ISBN 978-616-7574-xx-x

พิมพ์ครั้งแรก ตุลาคม ๒๕๖๐ จำนวนพิมพ์ : ๕,๐๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ
พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด

สมทบการผลิต ๑๐ บาท

ประสงค์รับหนังสือเพื่อใช้ในงานพิธีหรือเผยแพร่ในวาระต่างๆ ติดต่อที่

มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ถนนนินคมรถไฟสาย ๒

แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ : ๐-๒๙๓๖-๒๘๐๐ ต่อ ๕๑๐๑

โทรสาร : ๐-๒๙๓๖-๒๖๘๘

อีเมล : bookclub@bia.or.th

Facebook : [bookclub.bia](https://www.facebook.com/bookclub.bia)

BIA

ธรรมทาน กับ มรดกหนึ่งร้อย

ที่ใครจะรู้ว่า ตอนที่น้องไฉ่ ลองแบกเล่มหนังสือ ออกดู จะเห็นว่า มีอยู่สองฉบับ คือ กระดาษที่เขียนพิมพ์ กับความรู้ หรือคุณธรรมที่ดี ที่อยู่ในหนังสือเล่มนั้น. การที่หนังสือ ย่อมมอบถึง การศึกษาค้นคว้า ด้วยภาคตามตัวอักษร พร้อมกับบทของกระตาด และ ~~เรื่อง~~ ^{งาน} ~~เรื่อง~~ ในกรณี หนังสือหนึ่ง อยู่ที่ไหน ก็ไฉ่.

ส่วนการธรรมทาน ย่อมไม่เป็นอย่างนั้น ความรู้ นั้นให้เปล่า ที่เลี้ยว, ส่วนกระตาด ^{และศิษย์} หรือวิชาอื่น ที่ให้ ความรู้ นั้น มัก ต้อง ขอคืน เช่นเดียวกับบทเรียน ที่ ให้ ให้ไป แยกไป ทายพระที่วัด. ขอคืน เพราะตัว ต้องไป ไป ทาย อีกหลายครั้ง! จนกว่าจะถึงถึงที่วัด.

งานธรรมทาน มักถูกแทนที่เป็นการคืนหนังสือไป. ขอ จบพิจารณาแล้ว ด้วยดี ทั้งสองฝ่าย, จะได้เห็นใจ กันดี! และร่วมรักกันได้.

สารบัญ

การศึกษาที่อันตราย	๑๒
การดำรงชีวิตอย่างครบถ้วนและถูกต้อง	๑๔
ความต้องการของมนุษย์ไม่เคยหยุด	๑๗
นิพพานคือความเย็นทางจิตใจ	๒๐
โลกกำลังเป็นทาสของความอยาก	๒๓
คงที่อยู่ในความถูกต้อง	๒๙
อุตสาหกรรมเป็นยักษ์บ้า กัดกินสัตว์ไม่มีที่สิ้นสุด	๓๔
หลงบวกหลงลบทำให้เกิดปัญหา	๓๗
รู้จักทั้ง ๙ ตา แล้วก็รู้จักหมดทั้งพุทธศาสนา	๔๓
ชีวิตต้องพัฒนาให้ถึงความคงที่	๔๘
วิธีที่จะไม่หลงความเป็นบวกเป็นลบ	๕๒

คำว่าวิถี วิถี ที่นี้ไม่ใช่ way ไม่ใช่ *Way of life*
แต่เป็น *stream, Stream of life*
ที่มันจะไหลไปบ๊ายๆ บอๆ ...

ท่านนักศึกษา และท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย
    อาตมาขอแสดงความยินดีในการมาของท่านทั้งหลาย
สู่สถานที่นี้ในลักษณะอย่างนี้ คือแสวงหาความรู้เรื่องธรรมะ ไป
ประกอบกับหน้าที่การงานหรือการดำเนินชีวิตให้มีคุณค่ายิ่งๆ
ขึ้นไปหรือถึงที่สุด

    ดังนั้น หัวข้อที่จะบรรยายในวันนี้ขอตั้งชื่อว่าเรื่อง **วิถี
แห่งชีวิต** ฟังดูมันออกจะเป็นภาษานักประพันธ์ไปหน่อย ไม่
ค่อยใช่ภาษาธรรมะในวัด แต่ไม่เป็นไรเดี๋ยวนี้เราจะพูดเอาแต่
เนื้อความ

    คำว่าวิถี วิถี ที่นี้ไม่ใช่ *way* ไม่ใช่ *Way of life* แต่เป็น
stream, Stream of life ที่มันจะไหลไปบ้าง บอๆ อยาก

จะทำความเข้าใจง่ายด้วยนิยายที่เล่าขานกันอยู่ในหมู่พวก
นักศึกษาเห็นว่า คนหนึ่ง มันไม่ใช่นักขี่ม้า คนธรรมดา มันขี่ม้า
มันกระโดดขึ้นขี่ม้า มันไม่ใช่คนเคยขี่ม้าที่มีความรู้อะไร มันก็
บังคับม้าไม่ได้ ม้าก็พาวิ่งไปๆ วิ่งไปๆ อย่างบังคับไม่ได้ ไอ้คนนี้
ก็ได้แต่เกาะหลังไว้อย่าให้พลัดตกลงมาเท่านั้นเอง มีเพื่อนฝูง
อยู่ข้างล่างร้องถามว่า นั่นจะไปไหนๆ นายคนนั้นก็ตอบ โอ้
แล้วแต่ม้าไวยๆ

คุณลองคิดดูมันจะเป็นยังไง เดียวนี้พวกเรากำลังขี่ม้า
ชีวิตบ้าบอด้วยกิเลสอย่างนั้นหรือเปล่า คุณรู้ว่าชีวิตของคุณ
จะไปไหน หรือว่ามันอยู่ในสภาพเดียวกับไอ้คนคนนั้นที่มันขี่
ม้า แล้วมันบังคับม้าไม่ได้ว่าชีวิตนี้จะไปไหนก็ แล้วแต่ม้าไวยๆ
ชีวิตของคนส่วนมากบังคับไม่ได้ บางทีก็โง่มากถึงกับไม่รู้ว่าจะ
จะไปไหนแล้วแต่ม้า แล้วแต่สิ่งแวดล้อม แล้วแต่กิเลส แล้วแต่
เรื่องของม้าไม่ใช่เรื่องของคน

ดังนั้น ขอให้ท่านทั้งหลายมีความสนใจ *วิถีแห่งชีวิต*
ว่าจะต้องทำกับมันอย่างไร ตัวท่านเป็นผู้ขี่ชีวิต เป็นม้าแล้วจะ
ควบคุมบังคับมันอย่างไร คือจุดประสงค์ที่เราจะพูดกัน ข้อนี้
มันก็ต้องเป็นผู้รู้เรื่องม้า เรื่องชีวิต เรื่องวัตถุประสงค์ ที่มันจะไป

ทางไหนแล้วมันก็ไปอย่างถูกต้อง มิฉะนั้นมันก็ตกม้าตายกลางทาง บังคับไม่อยู่ บังคับไม่เป็น บังคับไม่ได้ อีกพวกหนึ่งคนโง่คนฉลาดมันก็ไม่กล้าขึ้นหลังม้า ไม่กล้าขี่ม้า ไม่กล้าขึ้นหลังม้า ไม่เหมือนกับคนบ้าบิ่นคนนี้ มันขึ้นหลังม้าแล้วมันก็ควบม้าพาไปอย่างแล้วแต่ม้า

ในโลกนี้ไอ้คนทั้งหลายมีชีวิตกันอยู่ในรูปนี้ ขี่ม้าก็มี ไม่ขี่ม้าก็มี ขี่ไม่เป็นแล้วแต่ม้าจะพาไปนี่ก็มี ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด ยิ่งความรู้สมัยนี้แล้วบ๊าบอที่สุดแล้ว ตั้งแต่อนุบาลถึงชั้นมหาวิทยาลัยมันเรียนแต่เรื่องฉลาดๆ ฉลาดๆ ฉลาดแต่ไม่รู้จะฉลาดกันอย่างไร ขอให้คำนวณในเรื่องนี้ก่อน ฉลาดจนกับอุปมาว่าเหมือนกับเราได้ไปเที่ยวดวงดาวทั้งหลายได้หมด เหมือนกับไปเที่ยวเล่นหลังบ้าน เที่ยวเก็บดอกไม้ในสวนหลังบ้าน

นี่มันฉลาดๆ ฉลาดๆ กันอย่างนี้ ฉลาดๆ ยังไม่มีอะไรควบคุมความฉลาด แม้เรียนถึงมหาวิทยาลัยจบทั้งโลกทุกมหาวิทยาลัย มันก็ไม่รู้เรื่องควบคุมความฉลาด เอากับมันสิ มันก็แล้วแต่ความฉลาดๆ แล้วฉลาดก็พาไปหาความเห็นแก่ตัวหมด โลกนี้ยิ่งเห็นแก่ตัวมากขึ้นๆ เพราะคนมีแต่ฉลาดไม่มีธรรมะควบคุมฉลาด นั่นคือไอ้บ้าที่มันขี่ม้าแล้วก็แล้วแต่ม้าจะพาไป

การศึกษาที่อันตราย

ขอให้สนใจว่าเดี๋ยวนี้การศึกษาน่ะเป็นอันตรายนะ เขาสอนแต่ให้ฉลาดๆ มันก็หาวิธีฉลาดที่จะเห็นแก่ตัว เอาเปรียบตัว หรือว่าเอาเปรียบให้แก่ตัว เอาเปรียบผู้อื่น ฝ่ายหนึ่งก็ฉลาดสำหรับจะควบคุมฝ่ายหนึ่ง มันต้องการจะครองโลก มันบ้า นี่มันต้องการจะครองโลกโดยที่ไม่ต้องรู้ว่าเกิดมาทำไม ดังนั้นขออย่าได้ดีใจว่าเรียนชั้นสูงมหาวิทยาลัยยาวเป็นหาง มันจะเป็นเหมือนคนบ้าคนนั้นที่ขี้มาแล้วไม่รู้จะไปไหนแล้วแต่มาจะพาไป นี่มันแล้วแต่ความฉลาดของคุณจะพาไป แล้วความฉลาดนั้นไม่มีอะไรควบคุม

เมื่อธรรมะเข้าไปมีส่วนอยู่ในการศึกษา เรียกว่า การศึกษามีธรรมะ เพราะว่าการศึกษามันจัดโดยพระ สมัยโบราณ การศึกษาจัดโดยพระโดยวัดนะ ไม่มีโรงเรียนไม่มีอะไรที่ไหน มันก็เป็นการศึกษาที่มีการควบคุม คือธรรมะหรือศาสนานั้นเอง เดี่ยวนี้ลัทธิบ้าบอ *Secularization* อะไรก็ไม่รู้ *Secularism* นี่มันแยกศาสนาออกจากการศึกษา คุณก็คงจะทราบหรือได้ยินว่า บางรัฐในที่บางแห่งออกกฎหมายห้ามเอาเข้ามาปนกับการ

ศึกษาใครเอาการศาสนามาปนกับการศึกษาก็ผิดกฎหมาย เอา
กันถึงอย่างนั้น นั่นนะมันจะเป็นคนขี้มั่วที่แล้วแต่มาจะพาไป

ขอให้มองเห็นสภาพความเป็นจริงที่กำลังมีอยู่ในโลก
เวลานี้ด้วยกัน แล้วก็มาสนใจในการที่จะมีอะไรๆ มาควบคุม
ความฉลาด เมื่อในโรงเรียนและในมหาวิทยาลัยมันไม่ใช่อะไร
เลยสำหรับจะควบคุมความฉลาด มีแต่จะเพิ่มความฉลาดเข้าไป
อีกจนไม่รู้จะไปกันถึงไหน นี่เราจะแสวงหาสิ่งที่ควบคุมความ
ฉลาด จึงขอแสดงความยินดีอย่างยิ่งกับท่านทั้งหลายที่มาที่นี้
ในลักษณะอย่างนี้ คือจะหาสิ่งที่สามารถควบคุมความรู้ ควบคุม
ความเฉลียวฉลาดของท่านทั้งหลายเอง ขออนุโมทนา

การดำรงชีวิตอย่างครบถ้วนและถูกต้อง

เอาล่ะ ทีนี้ก็จะพูดถึงเรื่องชีวิตหรือม้า ชีวิต ชีวิตนี้มันกำกวม อย่างทางวัตถุทางวิทยาศาสตร์มันก็ชีวิตทางวัตถุ ได้ยินว่าชีวิตนิยามไว้ว่า ความที่ยังสดอยู่ของ *protoplasm* ในทุกๆ เซลล์ เก่งมากนะ ที่เป็นจุดสูงที่สุด ละเอียดที่สุด สูงสุด รู้ว่าชีวิตคือความสดอยู่ของ *protoplasm* ในทุกๆ เซลล์ แต่มันได้ประโยชน์อะไรละ มันได้ประโยชน์อะไรรู้จักชีวิตในแง่นี้

ทีนี้ในทางธรรมทางศาสนานั้นนะ ให้ความหมายคำว่าชีวิตเป็นการดำรงชีวิต การดำรงชีวิต ภาษาบาลีมันก็ว่าอาชีวะ แต่ภาษาไทยมันใช้ในความหมายอย่างอื่นกลายเป็นอาชีพ ไปเสีย จริงๆ คำว่า อาชีวะ มันแปลว่า *การดำรงชีวิตอย่างครบถ้วนและถูกต้อง* ดังนั้น ชีวิตในทางภาษาธรรมนี้ ภาษาจิตใจก็หมายถึงการดำรงชีวิต ดำรงชีวิต จัดแจงเกี่ยวกับชีวิต อย่าให้มันแล้วแต่ว่าม้าพาไปเหมือนตัวอย่างนั้น จะต้องรู้เป็นพื้นฐานว่าชีวิตนี้ ธรรมชาติให้มาในฐานะเป็นสิ่งที่พัฒนาได้

ขอให้เข้าใจใจความสำคัญข้อแรกที่สุดก่อนว่า **ธรรมชาติให้มาในฐานะเป็นสิ่งที่พัฒนาได้จนถึงที่สุด และต้องพัฒนาๆ**

ไม่เช่นนั้น จะเป็นเหมือนกับไอ้คนบ้าบิ่นคนนั้นขี่ม้าแล้วแต่ม้าพาไป มันไม่พัฒนาให้ถูกต้อง คือมันไม่รู้เรื่องนี้ เราจะมีธรรมะคือเรื่องการพัฒนาชีวิตกันให้เพียงพอ ถ้าไม่ได้รับการพัฒนามันก็ไม่ได้อะไร ก็ได้แต่ม้าวิ่งไปไม่รู้ไปทิศไหนทางไหน ถ้ามีการพัฒนามันก็วิ่งไปสู่จุดที่ควรจะไปถึง เราใช้คำที่ค่อนข้างจะเหมือนกำปั้นทุบดินสักหน่อยว่า สิ่งที่ดีที่สุดที่ชีวิตมนุษย์จะพึงได้พึงถึง

เอ้า ทีนี้ท่านจะคิดว่าจะไปที่ไหน มันก็แล้วแต่ลัทธิความคิดอุดมคติที่ถือกันอยู่ พุทธบริษัทก็ตอบง่ายๆ ว่าไปนิพพาน แต่บางทีก็ไม่ว่านิพพานคืออะไร ไม่รู้ว่านิพพานคืออะไร กลายเป็นเรื่องเพ้อฝัน แล้วคงจะมีอะไรได้อย่างใจที่สุด ได้อย่างใจที่เราต้องการที่สุด ดีที่สุด อย่างนี้เรียกว่านิพพาน

ครั้งหนึ่ง อาตมาถามผู้หญิงค่อนข้างมีอายุคนหนึ่งว่า ไปนิพพานไหม ต้องการไปนิพพานไหม แกบอกว่าต้องการอย่างไร้ไปนิพพาน ยกมือเลย แล้วอาตมาก็บอกเขาว่า ทีนี้พพานไม่มีร่าวนะ ถอนทันที ถอนคำพูดสั้นห้วนทันที ขอไม่ไป ขอไม่ไปเพราะแกเป็นนักร่าวน เมาร่าวน คลั่งร่าวน ดังนั้น เขาก็เข้าใจนิพพานว่าที่นั่นทำได้อะไรทุกอย่าง ภูต้องการอะไรก็เป็นได้หมด หารู้ไม่ว่าทีนี้พพานเป็นที่หยุด ที่จบ ที่สิ้นสุดแห่งความต้องการ

นี่การศึกษาในโลกมันจะไปมีจุดที่ดีที่สุดอยู่ที่ตรงไหน
มันคงไม่รู้เรื่องนิพพาน เพราะไม่ได้ไปสอนกันในโรงเรียนใน
มหาวิทยาลัย ก็เอาอย่างที่ถือๆ กันอยู่ว่าสันติภาพๆ จุดหมาย
ปลายทางของทั้งหมดคือสันติภาพ แล้วก็ดูสิมันมีสันติภาพหรือ
ไม่ สันติภาพของมนุษย์นะเป็นอย่างไร มีขึ้นมาหรือยัง หรือว่า
ยังไม่มี

อาชีวะ มันแปลว่าการดำรงชีวิตอย่างครบถ้วน
และถูกต้อง ดังนั้น ชีวิตในทางภาษาธรรมภาษาจิตใจ
ก็หมายถึงการดำรงชีวิต ดำรงชีวิต
จัดแจงเกี่ยวกับชีวิต อย่าให้มันแล้วแต่ที่ว่ามาพาไป

ความต้องการของมนุษย์ไม่เคยหยุด

ก็อย่างที่เข้ามาแล้ว การศึกษานี้ฉลาดๆ ฉลาดๆ มันก็ไป สู้กิเลสตัณหาของไอ้ความต้องการหมด แล้วจะเอาสันติภาพ มาแต่ไหน สันติภาพในปัจจุบันนี้ขอใช้คำพูดตรงๆ ว่าสู้สันติภาพ ของหมาก็ไม่ได้ เพราะหมามันหยุดความต้องการที่เกินจำเป็น แต่มนุษย์ยังต้องการเกินจำเป็นๆ เกินจำเป็นๆ เกินจำเป็นๆ ยิ่งๆ ขึ้นไปทุกทีทุกยุคทุกสมัย ความรู้สึกนึกคิดนึกของสัตว์เดรัจฉานมัน หยุดนะ มันหยุดนะ มันไม่มีความเห็นแก่ตัวแล้ว มันหยุดแล้วนะ มันคงที่และหยุดแล้ว สัตว์เดรัจฉานยุคหมื่นปีแสนปีมันเห็นแก่ ตัวเท่าไร มีปัญหาเท่าไร เดียวนี้มันก็มีเท่านั้นแหละ มันมีเพียง เท่านั้นแหละ

แต่มนุษย์นี่ มีความต้องการๆ ต้องการๆ ยิ่งขึ้นทุกยุค ทุกสมัย จนมาอยู่ในรูปปัจจุบันนี้ มันไกลระดับเดิมไม่รู้ก็ร้อย เท่า ก็พันเท่า ก็หมื่นเท่า มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นเท่านั้น แล้วก็ ขวนขวายต่อสู้ดิ้นรนกันมากเท่านั้น แล้วใช้อุตสาหกรรมเป็น เครื่องมือสนองกิเลสโน่น ก่อนนี้มันมือเปล่านะ มันสนองกิเลส ได้เท่าไร เดียวนี้มันก็ใช้อุตสาหกรรมเป็นเครื่องสนองกิเลส ทำ

อะไรสนองกิเลสด้วยเครื่องจักรอันสูงสุด เครื่องมืออันสูงสุด คอมพิวเตอร์พิวตาร์ยักซ์ตาบอดนี่เอามาใช้ใหญ่ นี่มันไกลมาก ถึงอย่างนี้ แล้วสันติภาพอยู่ที่ไหน มีสิ่งเหล่านี้ยังมีสันติภาพหรือ ว่ายิ่งหายไปหมด

เดี๋ยวนี้ มีแต่ความเห็นแก่ตัว ฝ่ายที่นิยมลัทธินายทุน ก็เห็นแก่ตัวจัด ฝ่ายเป็นชนกรรมมาชีพก็เห็นแก่ตัวจัด นายจ้าง เห็นแก่ตัวจัด ลูกจ้างก็เห็นแก่ตัวจัด อะไรรๆ ก็จะเป็นลูกจ้าง เป็นนายจ้างกันเสียหมดแล้ว ไม่ได้ทำหน้าที่เพื่อ เพื่อหน้าที่ที่ ถูกต้อง อาชีพครูกลายเป็นอาชีพลูกจ้างรับสอน รับจ้างสอน หนังสือหากินไปวันๆ หนึ่ง ไม่มีความเป็นปुरुณียบุคคลเสียแล้ว นี่เพราะความรู้สึกอย่างนี้มันครอบงำเอา อาชีพหมอก็เป็นพ่อค้า ยิ่งขึ้น อาชีพตุลาการ อาชีพอะไรต่างๆ ก็กำลังถูกวิพากษ์วิจารณ์ เพราะความเห็นแก่ตัวมันมากขึ้นๆ มากขึ้นๆ

ขอให้รู้เถิดว่าเรายังเจริญมากในทางของความเห็นแก่ตัว ซึ่งจะพาไปไม่รู้ไปที่ไหน เหมือนกับม้าตัวนั้นพานายคนนั้นไป เราจะต้องรู้ รับรู้ในข้อนี้ในเรื่องนี้ เราจะไม่ทำอย่างนั้น เรา จะบังคับม้าได้ บังคับชีวิตให้ถูกต้อง ก็คือมันไม่เห็นแก่ตัว มัน จะพัฒนาไปในทางที่ถูกต้องๆ ถูกต้องๆ จนไปสู่จุดหมายปลาย

ทาง คือสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์จะพึงได้ พวกที่เขาถือลัทธิศาสนาที่มีพระเป็นเจ้าน่ะ เขาก็ใช้คำพูดว่าสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์จะพึงได้ ก็คือการได้เข้าไปอยู่ในโลกพระเจ้า หรือบางทีก็ใช้คำว่าเป็นอันเดียวกันเลย *united* กันเลยกับองค์พระเป็นเจ้านั้นนะ สิ่งที่ดีที่สุดจุดหมายปลายทางของมนุษย์

สันติภาพในปัจจุบันนี้ขอใช้คำพูดตรงๆ ว่า
สู้สันติภาพของหมาก็ไม่ได้ เพราะหมามันหยุดความต้องการ
ที่เกินจำเป็น แต่มนุษย์ยังต้องการเกินจำเป็นๆ
เกินจำเป็นๆ เกินจำเป็นๆ ยิ่งๆ ขึ้นไปทุกที

นิพพานคือความเย็นทางจิตใจ

แต่เราชาวพุทธไม่พูดอย่างนั้น ไม่ต้องการอย่างนั้น ต้องการนิพพาน นิพพานในความหมายที่ถูกต่องั้น ก็แปลว่า เย็น แปลว่าเย็น แต่ว่าครูบาอาจารย์ในโรงเรียนสอนบ้าง บอๆ ะไรก็ไม่รู้ ไม่รู้มันมีต้นเหตุมาจากไหนละ นิพพานแปลว่าตาย แล้วก็ตายของพระอรหันต์ ตายของช้างม้าวัวควายว่าล้ม ตายของคนว่าตาย ตายของพระภิกษุสงฆ์ว่ามรณภาพ ตายของเจ้าแผ่นดินว่าสวรรคต ตายของพระอรหันต์เรียกว่านิพพาน

นี่เป็นคำพูดที่ผิด เกินผิด และบ้าบอที่สุดที่มาพูดเป็นว่า พระอรหันต์ตายได้ พระอรหันต์ต้องไม่ตาย พระอรหันต์ต้องถึงอมตธรรมคือความไม่ตาย ถ้ามันจะตายก็ตายแต่เปลือกของท่าน คือร่างกายของท่านนะตายได้ แต่คุณธรรมคือความเป็นพระอรหันต์นั้นไม่มีตายหรอก ไม่มีตาย นี่มันผิดอย่างนี้

คือมันนิพพาน คือมันเย็นๆ เย็นๆ นิพพานธาตุ ธาตุแห่งความเย็นมีอยู่ ๒ อย่าง ท่านทั้งหลายคงไม่เคยได้ยินได้ฟังหรอก ไม่ใช่ดูถูกนะ นิพพานธาตุ ๒ อย่าง คือว่าสิ้นกิเลสแล้วแต่ยังรู้สึกสุขทุกข์บวกลบอะไรอยู่ แต่สิ้นกิเลสแล้วนะ นี่เย็นระดับ

แรก ระดับ ๒ ก็ว่าเย็น สิ้นกิเลสแล้ว แล้วก็หมดความรู้สึกที่จะเป็นบวก เป็นลบ เป็นสุข เป็นทุกข์ด้วย นี่เรียกว่านิพพานชั้นที่ ๒ พระอรหันต์เย็นๆ นิพพานคือเย็นอย่างนี้ นิพพานก็คือเย็นเย็นอย่างนี้ไม่ได้หมายถึงการตายของร่างกาย แต่การเย็น ความเย็นของจิตใจ นิพพานคำนี้แปลว่าเย็น

ถ้าเป็นภาษาชาวบ้านที่เขาพูดกันอยู่ไม่ใช่ในวงการศาสนา เขาก็หมายถึงเย็นทุกความหมาย เย็นๆ เย็นๆ ของร้อนอยู่ยังกินไม่ได้ก็ต้องรอให้นิพพานเสียก่อน ถ่านไฟดับก็เรียกว่า ถ่านไฟนิพพาน เอน้ำร้อนอะไรให้เย็น ก็เรียกว่าทำให้มันนิพพาน นิพพานแปลว่าเย็น ถึงที่สุดก็เรียกว่านิพพาน

ถ้ายังไม่ถึงที่สุด หรือเป็นขณะๆ เป็นนิพพานน้อยๆ นิพพานตัวอย่าง นี่ก็เรียกว่า นิพพุติ ให้จำไว้ด้วย เพราะว่าคำนี้มันกรอกหูท่านทั้งหลายอยู่ตลอดชาติ เพราะว่ามี การให้ศีลรับศีลที่ไหน พระเขาก็ให้ศีล แล้วเขาก็บอกอานิสงส์ศีลว่า สีเลนนะ นิพพุติง ยันติ แล้วท่านไม่สนใจใช่ไหม อานิสงส์ศีลเต็มๆ ก็ว่า สีเลนนะ สุกะติง ยันติ สีเลนนะ โภคะสัมปะทา สีเลนนะ นิพพุติง ยันติ ตัสมา สีลัง วิโสธะเย ไฉน นิพพุติง ยันติ ถึงนิพพุตะ คือว่าถึงความเย็นๆ ชีวิตเย็น

ชีวิตที่มีความเยือกเย็นเรียกว่า นิพพุดิ เป็นความหมายของนิพพานแต่ยังไม่ถึงขั้นที่สุด นิพพานแปลว่าเย็น ไม่ได้แปลว่าตาย ไม่ใช่เขาแข่งให้คุณตายเร็วๆ ไม่ใช่เลย เขาบอกให้คุณถึงนิพพุดิ คือความเย็น นี้เราจะต้องไปถึงจุดสุดท้ายคือชีวิตที่เยือกเย็น ไม่ตาย ไม่ต้องตาย กิเลสตาย กิเลสความร้อนตาย ตายหมดเหลืออยู่แต่ความเย็น นั่นนิพพาน

ถ้าอยากจะใช้คำว่าตาย ตายสำหรับนิพพานก็รู้เถอะว่า กิเลสนะตาย ความทุกข์ตาย จิตใจเหลืออยู่เป็นความเย็น แล้วก็ไม่มีตัวตน ไม่มีตัวกูสำหรับจะเย็น เลยไม่อยู่ในขอบเขตของเวลา ของสถานที่อะไร เป็นความเย็นที่นิรันดร ร่างกายจะตายเผาไหม้ไปแล้วก็ช่างหัวมันเถอะ แต่นิพพานยังอยู่ ภาวะที่เป็นความเย็นเพราะไม่มีไฟคือกิเลส คือความร้อน นี้เรียกว่านิพพาน เป็นจุดหมายปลายทาง นี่คือสันติภาพอันแท้จริง สันติภาพสูงสุดในด้านจิต ในด้านวิญญูญาณ ไม่ใช่ด้านวัตถุ ถ้าด้านวัตถุก็ทำให้เย็นเอาน้ำแข็งมามากๆ ก็ได้นิพพานทางวัตถุ จุดหมายปลายทางของชีวิตมันจะต้องมีความเย็นทางจิตใจ ชี้นำวิ่งไปโดยเร็วให้ถึงจุดนั้น นั่นแหละ วิธีของชีวิต ที่ถูกต้อง ขอได้สนใจ สนใจในการที่จะถึงจุดหมายปลายทางของชีวิต

โลกกำลังเป็นทาสของความอยาก

มีคำพูดอีกคำหนึ่งที่น่าสนใจมาก มันก็มีอยู่ในพระบาลี พระไตรปิฎกก็มี คือคำว่า ชีวิตสังโฆหาระ หรือเรียกสั้นๆ ว่า ชีวิตโฆหาระ ชีวิตโฆหารๆ ที่ในภาษาไทยโฆหารๆ หมายถึงเพียง คำพูดที่เก้งก้างที่ฉลาดก็เรียกว่าโฆหาร แต่คำนี้มันแปลว่าการค้า การค้าก็คือสิ่งที่ทำให้เกิดกำไรมากขึ้นไปๆ นี่คือโฆหาระ **ชีวิตโฆหาระ หรือสังโฆหาระ ก็คือการทำให้ชีวิตมีประโยชน์ มีกำไรสูงๆ ขึ้นไป** โฆหาระก็การค้าธรรมดา สังโฆหาระก็คือการค้าที่สมบูรณ์ถึงที่สุด คำว่า สัง มันแปลว่าพร้อม แปลว่าเต็มเปี่ยม แปลว่าครบถ้วน แปลว่าสูงสุด ชีวิตสังโฆหาระ การค้าด้วยชีวิต

ก็เหมือนอย่างที่พูดข้างต้นแล้วว่า **ธรรมชาติให้ชีวิตมา** ในลักษณะที่พัฒนาได้ คือพัฒนาให้เจริญงอกงามยิ่งๆ ขึ้นไป นั่นแหละตัว **สังโฆหาระ** ที่เราชอบเรียกกันเดี๋ยวนี้ว่าพัฒนาๆ แต่ที่ว่าพัฒนา มันมีนัยกำกวม ความหมายในภาษาบาลีแท้ๆ มันก็แปลว่ามากขึ้นๆ เรียกว่าพัฒนา จะมากในทางดีหรือมากในทางร้ายก็ไม่รู้ มากขึ้นก็แล้วกัน เหมือนคำว่า *progress, progress* ในภาษาละตินมันเป็นคำเดียวกับคำว่าบ้า คือมันมากไปในทาง

ไม่ถูก แต่ก็มันมาก มันมากก็เรียกว่าพัฒนาด้วยเหมือนกัน

นี่คำว่าพัฒนานี้ระวังให้ตึนะ พัฒนาไปในทางที่ถูกหรือที่ไม่ถูก จะใช้คำว่าถูก เดียวนี้ก็ขอให้มันถูกเถอะ พัฒนาๆ ขอให้สังเกตดูยิ่งพัฒนายิ่งยุ่งไข้ใหม่ เมื่อโลกไม่พัฒนามันยุ่งน้อยกว่านี้ พอโลกมันพัฒนามากก็ยุ่งมากขึ้นๆ ความรู้เฉลียวฉลาดจากมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนา คือพัฒนาโลกให้มันยุ่งมากขึ้น ให้มันรกรมากขึ้นด้วยปัญหาทั้งหลาย

ที่นี้ปัญหาทั้งหลายในโลกมนุษย์มันมากมาย ท่วมท่วมนหัวนะ จึงขอใช้คำหยาบคายเมื่อตะกี้ว่า สู้โลกของหมาก็ไม่ได้ หรือโลกของสัตว์เดรัจฉานก็ไม่ได้ มันไม่เพิ่มปัญหานี้ นี่มันไม่เพิ่มความทุกข์ มันไม่เพิ่มความเห็นแก่ตัว มันไม่เพิ่มกิเลสตัณหา พัฒนาต้องลดกิเลสตัณหา แล้วฝ่ายความดีความงาม ความถูกต้องเพิ่มขึ้นๆ เดียวนี้มันเพิ่มตัณหา มันเพิ่มกิเลสตัณหา มันสร้างเหื่อของตัณหาด้วยอุตสาหกรรม โลกกำลังบ้าที่จะเป็นอุตสาหกรรม มหาประเทศทั้งหลายก็ใช้อุตสาหกรรมเป็นเครื่องมือที่จะครองโลกเสียคนเดียว นั่นนะพัฒนาอะไรอย่างนั้นนะ มันไม่สุจริตนี้ มันไม่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ เราสร้างกันมาอยู่กันมากๆ ด้วยสันติภาพ

นี่มันเป็นข้อความที่ภาษาบาลีเขาเรียกว่าเป็นทาสของ
ตัณหา คือเป็นทาสของความอยาก มันก็ไม่มีทางที่จะหลุดพ้น
หรือ เพราะว่าได้มาเท่านี้ หามาได้เท่านี้ ตัณหาก็วิ่งออกหน้า
ต่อไปอีก เอ้า พัฒนาไล่ตามทันตัณหา ตัณหาก็วิ่งออกไปข้าง
หน้าเสียอีก ตัณหามันมีลักษณะวิ่งออกหน้าเรื่อยไป ไม่มีทัน
หรือ นี่ก็เป็นทาสของตัณหา ถ้าพูดให้เป็นธรรมะที่ชัดเจนก็
พูดว่าเป็นทาสของ*อายตนะ* *อายตนะ*คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ๖ อย่างนี้รู้ไว้ให้ดีเถิด มันเป็นจุด
ตั้งต้นของเรื่องทั้งหมด ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นจุดตั้งต้นของ
เรื่องทุกเรื่อง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันต้องการอะไรก็หามาให้
หามาสนองความต้องการของตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ถ้าอย่างนี้
ให้เรียกว่าเป็นทาสของ*อายตนะ* ใครบ้างที่นั่งอยู่ที่นี้ไม่เป็นทาส
ของ*อายตนะ* คุณแสวงหาความสุขสนุกสนานเวิ้งว้างทางตา
ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ นี่เรียกว่าเป็นทาสของ
อายตนะ ซึ่งมีอยู่ ๖ อย่าง เมื่อไหร่จะหลุดพ้นจากทาส จากความ
เป็นทาสอันนี้เสียที นั่นนะชีวิตที่ถูกต้อง ชีวิตที่มันรอด

เอ้า ๖ อย่างมากนัก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มีตั้ง ๖
อย่างนี้มันมากนักไม่เอา เอาคำเดียวเป็นทาสของกิเลสนะ เป็น

ทาสของตัณหา เป็นทาสของกิเลส รับใช้กิเลส เป็นทาสของกิเลส เรียนรู้มาจบฉลาดที่สุด เอาความฉลาดที่สุดมาใช้เพื่อเป็นทาสของกิเลส ให้ละเอียด ให้ล่อ ให้ลึกลับ ให้ไม่มีจุดจบ มีเท่านั้นที่ต้องการมีเท่านั้น ต้องการมีเท่านั้น เดียวนี้รถยนต์ราคาแสนเขานั่งไม่ได้แล้ว เขาต้องการรถยนต์ราคาล้าน บ้านราคาแสนอยู่กันไม่ได้แล้ว ก็ต้องการบ้านราคาล้าน บางทีเมื่อไหร่จะทัน เมื่อไหร่จะทันกับกิเลสตัณหา มันก็เป็นทาสของกิเลสตัณหาเรื่อยไป ทั้งโลกมันกำลังเป็นอย่างนี้

อย่าหาว่าอาตมามุ่งร้าย เจตนาร้าย พุดร้าย หรือด่าทออะไร ไม่ๆ ไม่มีเลย มีแต่พุดความจริงว่ามันกำลังเป็นอย่างนี้ ชีวิตมันกำลังเป็นอย่างนี้เหมือนกับคนบ้าขี่ม้าไม่รู้ว่าไปไหน โลกจะไปไหน ก็ถามคูสิ เจตนาของประเทศมหาอำนาจทั้งหลายมันจะครองโลก แต่ปากมันพุดโกหก มันพุดว่าเพื่อสันติภาพ ชิงกันพุดว่าเพื่อสันติภาพๆ แต่เจตนาแท้จริงในหัวใจของมันจะครองโลก จะครองโลกเสียคนเดียว นี่มันบ้าถึงขนาดนี้มันจะครองโลกเสียคนเดียว มันอยู่ได้หรือคนเดียว มันไม่มีทิศทางที่ถูกต้อง มันก็แล้วแต่ม้าจะพาไป ความบ้าของมันมันก็จะครองโลก

นี่วิถีแห่งชีวิต มันกำลังเป็นอย่างนี้ กำลังเรียนมาก ศึกษาให้ดี ศึกษาให้ได้มาก จะได้ตำแหน่งที่มีเงินเดือนมากๆ ทำงานแต่น้อย ทำงานแต่น้อย มันคิดจะเอาเปรียบอย่างนี้ คิดว่าจะไม่ต้องออกเหงื่อเลย แล้วก็จะได้เงินเดือนมากๆ แล้วก็บ้ำให้กันอย่างเต็มที่ ในการตามใจกิเลส หรือตามใจอายตนะ บำรุงบำเรอตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของตัวเอง มีรูปที่สวย มีเสียงที่เพราะ มีอาหารที่อร่อย มีกลิ่นที่หอม มีสัมผัสที่นึ่มนวลไม่รู้จักสิ้นสุด เหล่านี้มันก็เรียกว่าเป็นทาสของอายตนะ มันก็เป็นการวิ่งเหมือนกับม้าวิ่ง

เอ้า ทีนี้ก็ความไม่ต้องเป็นอย่างนั้น ความไม่ต้องเป็นอย่างนั้น ความหยุด ความเย็นนี่เป็นสิ่งที่มิได้ไหม ในขณะที่นั่งอยู่บนหลังม้าที่วิ่งอยู่อย่างนั้น มันก็ไม่ มันไม่รู้สึกรู้สีกว่าจะเป็นไปได้ เพราะมันบังคับม้าไม่ได้ คนโง่มันขี่ม้ามันบังคับม้าไม่ได้ มันก็ไม่มีหวังที่ว่าจะไปที่ไหน จะไปถึงไหน แล้วก็เห็นพระนิพพานเป็นสิ่งเหลือวิสัยไปหมด จนเดี๋ยวนี้ก็พูดกันว่า ฉันไม่ต้องการนิพพาน คือพระโง่เง่าอะไรพ้นสมัยแล้วไม่ต้องการฉันต้องการแต่ความเอร็ดอร่อยทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ

ภาษาธรรมะก็เรียกว่าบูชาเนื้อหนัง เนื้อหนัง เนื้อหนัง
คำนี้มันความหมายดำที่สุด เลวร้ายที่สุด สกปรกที่สุด หยาบ
คายที่สุดแล้ว โดยเฉพาะหมายถึงกามารมณ์ ซึ่งเป็นเรื่องบ้าวบ
เดียวๆ กิจกรรมทางเพศบูชากันนัก ที่จริงมันเป็นเรื่องบ้าวบ
เดียว หาเงินเดือนให้มากๆ ก็เพื่อจะสร้างตึก สร้างไอ้อุปกรณ์
ต่างๆ ส่งเสริมให้กามารมณ์เป็นไปสูงสุด มันก็ยังเป็นเรื่องบ้ำ
วบเดียวอยู่นั่นแหละ จะไปเอาอะไรกับมัน ต้องรู้ว่าไอ้สิ่งเหล่านี้
มันเป็นเรื่องทำให้โง่ ทำให้หลงไม่มีจุดจบ เหมือนกับม้าบ้าพา
ไป จะต้องควบคุมให้ได้ ให้มันเย็นๆ ให้มันหยุด ให้มันคงที่อยู่
ในความถูกต้อง

เอ้า พัฒนาไล่ตามทันตักณา
ตักณาก็วิ่งออกไปข้างหน้าเสียอีก ตักณา
มันมีลักษณะวิ่งออกหน้าเรื่อยไป ไม่มีทันหรรอก
นี่ก็เป็นทาสของตักณา

คงที่อยู่ในความถูกต้อง

วลีนี้ขอได้จำให้ตึ่เกิด มันสำคัญที่สุด *คงที่อยู่ในความถูกต้อง* คงที่อยู่ในความถูกต้อง นี่คือความหมายของคำว่า *อตัมมยตา อตัมมยตา* คำพูดที่ท่านทั้งหลายไม่เคยได้ยิน ไม่เคยได้ยินคำคำนี้ เป็นชื่อของธรรมะสูงสุด ไม่มีอะไรจะสูงไปกว่านี้แล้ว ในภาษาบาลีเรียกว่า *อตัมมยตา* มีอยู่ในพระไตรปิฎก ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครสนใจ ไม่นำออกมาใช้ เพราะไม่รู้จะใช้อย่างไร เพราะไม่รู้ความหมาย ไม่รู้จนถึงกับว่าบางทีคัดลอกผิด เขียนผิด เป็น *อกัมมยตา* ก็มี เป็น *อคัมมยตา* ก็มี เพราะตัวมันคล้ายกัน

อักษรขอมโค้งวงกลมเกือบมั่วกว่า ถ้ามีหัวโตหน่อยก็เป็นตัว ต ถ้ามีหัวเล็กหน่อยก็เป็นตัว ค ถ้าไม่มีหัวเลยมันเป็นตัว ก ที่จริงมันมีตัวมีหัวโตนะ เป็นตัว ต เรียก *อตัมมยตา* คนเขียนไม่รู้เอาอะไรมาเขียน ผลออกไป บางคำเลยกลายเป็นอคัมหัวเล็ก บางทีไม่มีหัวเป็นอกัม เลยใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ *อคัมมยตา* *อกัมมยตา* ไม่มีความหมายใช้ประโยชน์ไม่ได้ ต้องเป็น *อตัมมยตา* ตัวหนังสือแท้ๆ นะ ความหมายทางตัวหนังสือแท้ๆ นะ ก็คือความที่ปัจจัยปรุงแต่งไม่ได้ สิ่งต่างๆ ปรุงแต่งไม่ได้ คือไม่

เป็นไปตามอำนาจของสิ่งปรุ่่งแต่ง ไม่เป็นไปตามอำนาจของ
สิ่งปรุ่่งแต่ง

นี่ฟังกยาก พุดกับชาวบ้านอย่างท่านทั้งหลายมันฟังกยาก
ไม่มีสิ่งปรุ่่งแต่งมันฟังกยาก จึงขอใช้คำใหม่ให้ฟังก่ายว่าความค้งที
เมื่อค้งทีก็ปรุ่่งแต่งไม่ได้ ไม่มีอะไรปรุ่่งแต่งได้ ค้งทีๆ ค้งทีอยู่ใน
อะไร ค้งทีอยู่ในความถูกต้อง ถูกต้องอะไร ถูกต้องสันติภาพ
สันติภาพนี่ถูกต้อง ค้งทีอยู่ในความสงบนั้นนะ ค้งทีอยู่ใน
พระนิพพาน ค้งทีอยู่ในความถูกต้อง ในความหยุด ในความสงบ
ในความเย็นคือนิพพาน ค้งทีอยู่ในความถูกต้อง

ความที่ค้งทีอยู่ในความถูกต้องเรียกว่า *อตั้มมยตา* ไม่มี
อะไรเข้ามาปรุ่่งแต่งให้เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้ เพียงอุปมา
ให้จ้ง่ายๆ ว่าเหมือนกับเพชร เพชร วิทยาศาสตร์ก็เรียนรู้กัน
แล้วว่ามันมันแข็งมากแข็งที่สุด มันจะเป็นเพียง carbon ก็ช่าง
หัวมันเถอะ แต่วามันแข็ง แข็งที่สุด ตัดได้ทุกสิ่งแต่ไม่มีอะไรมา
ตัดเพชร ความเป็นเพชรนั้นแหละคือ *อตั้มมยตา* ความค้งทีอยู่
ในความถูกต้องเปลี่ยนแปลงไม่ได้

อ้าว คำว่าค้งทีๆ นี้จะเปรียบเทียบโดยวัตถุให้เห็นว่าค้งที
ยิ่งกว่าภูเขาหิมาลัย ภูเขาหิมาลัยยังหวั่นไหว ยังโยกโคลงเมื่อ

แผ่นดินมันไหว ภูเขาหิมาลัยยาว ๒,๐๐๐ กิโลเมตร ก็ห้วนไหว ภูเขาแอลป์ในยุโรป ร็อกก็เทือกเขาในอเมริกาเหมือนกันกับภูเขาหิมาลัยไหวๆ ทั้งนั้นแหละ เมื่อแผ่นดินไหวมันก็ไหว แต่*อตั้มยตา* คงที่ จิตคงที่ไม่ห้วนไหว ให้ทั้งโลกทั้งจักรวาลห้วนไหว จิตที่มี*อตั้มยตา* ไม่ห้วนไหว นี่คือ *อตั้มยตา* เรียกว่าคงที่ๆ

พูดให้ฝรั่งฟังก็ในการอบรมฝรั่งนั้น ก็พูดอุปมาว่าหญิงสาวสวยที่สุดคนหนึ่ง เขามี *อตั้มยตา* ในจิตใจ ต่อให้ชายชู้รูปงามเฉลียวฉลาดโวหารดีมีมาตั้งฝูง ก็มาเกี่ยวกันไม่ได้ เกี่ยวตัวไปไม่ได้ สำหรับสาวสวยที่มี *อตั้มยตา* หรือตรงกันข้ามว่าชายหนุ่มคนหนึ่งมี *อตั้มยตา* ให้นางงามจักรวาล ให้นางฟ้ามาสักฝูงหนึ่งก็ลากหัวเขาไปไม่ได้ นั่นนะคือ *อตั้มยตา* มันคงที่ มันคงที่อยู่ในสภาพที่ถูกต้องของมันเอง ถ้าเราคงที่อยู่ในความถูกต้องอย่างนี้แล้ว กิเลสไหนจะมาถึงหัวไปได้เล่า เดียวนี้ขวิดเหล็กก็ดึงหัวไปได้ สนามม้ก็ดึงหัวไปได้ บ่อนการพนันก็ดึงหัวไปได้ สถานเริงรมย์ทั้งหลายก็ดึงหัวไปได้ มันไม่มีความคงที่ เพราะมันไม่มี*อตั้มยตา*

ดังนั้น จะมัวแต่สร้างความรอดปลอดภัยให้แก่ชีวิตอยู่ในความเยือกเย็น ก็ต้องมี *อตั้มยตา* มีผลเป็นนิพพาน เมื่อคงที่

แล้วก็สงบเย็นไม่เปลี่ยนแปลงอีกต่อไป อันนี้เป็นสิ่งที่ทำได้ เป็น
สิ่งที่ไม่เหลือวิสัย ไม่เหลือวิสัย มีหัวใจเป็น *อนัตตมมยตา* คงที่ไม่มี
อะไรปรุงแต่งได้ อยากจะให้มีในคำพูดของคนทั้งหลาย มันไม่
ต้องพูดของคนทั้งหลาย เป็นคำพูดคำหนึ่งเรียกว่าความคงที่ๆ
เป็นเช่นนั้น คงที่เช่นนั้น

เรียกเป็นภาษาไทยก็ต้องเรียกว่าความคงที่แห่งจิตใจ
แล้วก็อยากจะให้ไปมีในปทานุกรมของโลก ที่เป็นภาษาอังกฤษ
หรือภาษาอะไรก็ตาม มันเป็นความคงที่ ยาวๆ ก็ว่า *Not to
be produced by anything. Not to be produced by
anything* นี้ *produced, produced* นี้มันหลายความหมาย
นะ *made of* ก็ได้ *concoct* ก็ได้ *condition* ก็ได้ *Not to
be produced by anything ; Not to be concocted by
anything ; Not to be conditioned by anything ; Not
can we made of by anything* ไม่มีอะไรมาทำให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงได้

ยาวนักก็เป็นคำพูดคำเดียวว่า *non-concoct ability*
เป็นศัพท์คำเดียวกับ *non-concoct ability, non-condition
ability, containable* ไม่ได้ *non-conditionable* แล้วก็ *ity*

ความเป็นสิ่งที่อะไรรๆ ประงแต่งไม่ได้ ภาษาบาลีก็เรียกว่าสังขาร
สังขารสำหรับการประงแต่ง ไม่มีอะไรมาประงแต่งได้นั้นแหละ
คือ *อตั้มมยตา* มันก็คงที่ คงที่ในความถูกต้อง ความหยุด ความ
ไม่เป็นไปตามสิ่งประงแต่ง

เดี๋ยวนี้ ขวดเหล้าก็ตั้งหัวไปได้
สนามม้าก็ตั้งหัวไปได้ บ่อนการพนันก็ตั้งหัวไปได้
สถานเริงรมย์ทั้งหลายก็ตั้งหัวไปได้
มันไม่มีความคงที่เพราะมันไม่มี*อตั้มมยตา*

อุตสาหกรรมเป็นยักษ์บ้า กัดกินสัตว์ไม่มีที่สิ้นสุด

เดี๋ยวนี้เรามันกลับชอบนี้ มันกลับชอบนี้ ชอบให้ถูกปรุงแต่ง ชอบให้ถูกทำให้แปลกๆ ใหม่ๆ ให้เอร็ดอร่อย ให้สนุกสนานใหม่ๆ ไปเรื่อนั่นนะ มันยินดีในการถูกปรุงแต่ง เราจึงมีการปรุงแต่งเปลี่ยนแปลงอันไม่มีที่สิ้นสุดก็เพิ่มปัญหา เดี่ยวนี้ก็มิโรงงานอุตสาหกรรมที่จะผลิตวัตถุ สำหรับมายั่วยวนกิเลสตัณหาไม่รู้จักจบจักสิ้น คุณมีรถยนต์อย่างนี้แล้วคุณก็ต้องซื้ออย่างอื่นที่ดีกว่า ดีกว่า มีตู้เย็นขนาดนี้แล้วไม่เท่าไรก็ต้องเปลี่ยนๆ เปลี่ยนเอาที่มันดีกว่า มีทีวี มีวิทยุอย่างนี้แล้วไม่เท่าไร ก็ต้องเปลี่ยนๆ เปลี่ยนเอาที่ดีกว่า เพราะว่ามันมีอุตสาหกรรมเป็นเครื่องมือผลิตเหยื่อของกิเลส ใช้คำว่ามันผลิตเหยื่อของกิเลสออกมาใหม่เรื่อยไปนี่แหละ

อุตสาหกรรมนะมันยักษ์บ้า มันจะกินสัตว์ไม่มีที่สิ้นสุด ไปบูชากับมัน แล้วมันกระหายกันนั้นกว่าจะเป็นประเทศที่เจริญด้วยอุตสาหกรรม ระวังให้ดี อุตสาหกรรมชนิดไหน อุตสาหกรรม

ที่ทำให้ร้ายยิ่งขึ้น ให้อุ่นวายยิ่งขึ้น หรือว่าอุตสาหกรรมที่ทำให้เกิดความสงบ ขอให้ระวัง ระวังสังวรกันให้มากๆ อย่าหลงอุตสาหกรรมว่าเป็นยุคของอุตสาหกรรม ก็จะบ้าอุตสาหกรรมกันเลย ไม่มีทางที่จะสงบ ไม่มีทางที่จะสันติภาพ เพราะมันสร้างขึ้นมาจากแต่เหยื่อสำหรับกิเลส ประณีตยิ่งขึ้นไปๆ ยิ่งขึ้นไปๆ บางทีโรคเอดส์ มันก็จะมาแต่ความคิด ความผิดข้อนี้ มันไม่มีหยุดที่พอในความสงบ มันจะบ้ามากขึ้นไปไม่มีที่สิ้นสุด สิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อนมันก็มีขึ้นมา โรคภัยไข้เจ็บชนิดที่ไม่เคยมีแต่กาลก่อน มันก็มีขึ้นมาจนไม่รู้จะรักษากันอย่างไร ปัญหาต่างๆ ที่ไม่เคยมีแต่ก่อนมันก็มีขึ้นมา มีขึ้นมา จนไม่รู้จะรักษา จะแก้กันอย่างไร นี่คือการไม่คงที่

ถ้ามีความคงที่ทั้งหมดปัญหาเรื่องธรรมชาติฝ่ายต่ำธรรมชาติฝ่ายต่ำดังไปไม่ได้ ดังไปไม่ได้ ธรรมชาติฝ่ายสูงดังไปก็ดังไปสู่ความหยุดหรือความคงที่ แต่เราจะไม่เป็น ไม่เป็นทั้งสองฝ่ายดีกว่า เราไม่ต้องการทั้งบวกและทั้งลบ ไม่ต้องการลบ ไม่ต้องการบวก เราต้องการความคงที่ เรื่องนี้สำคัญมาก ลึกกลับ

มาก ความอยู่เหนืออำนาจของความเป็นบวกและความเป็นลบ วิทยาศาสตร์ก็บอกแล้วว่า ถ้าขั้วบวกกับขั้วลบมาสัมผัสกันแล้วมันก็บ๊ว มันเกิด *energy* มหาศาล กำลังงานมหาศาล นั่นแหละคือบ๊ว ถ้าขั้วบวกขั้วลบอยู่กันต่างหากก็ไม่เกิดความยุ่ง นี่เป็นกฎของธรรมชาติ

หลงบวกหลงลบทำให้เกิดปัญหา

เราไม่ต้องการอยู่ใต้บวก ไม่ต้องการอยู่ใต้ลบ เราไม่ต้องการอยู่ใต้อำนาจของ *positiveness negativeness* นี้เป็นความมุ่งหมายของทุกๆ ศาสนา ท่านอาจจะไม่เคยนึกหรือไม่เคยศึกษาก็ได้ อาตมาพยายามค้นคว้าในข้อนี้เป็นอย่างยิ่ง คัมภีร์ไบเบิลตอนต้นๆ นะมันของพวกยิว ก่อนพระเยซูมากมาเป็นพันๆ ปี ของพวกยิว ไบเบิลของพวกยิว ที่มาเป็นของพวกคริสต์เดี๋ยวนี้ตอนต้นเป็นคัมภีร์เก่า

ข้อความที่ว่าพระเจ้าสร้างมนุษย์ขึ้นมาใหม่ๆ เสร็จหยกๆ นี้ พระเจ้าสั่งผัวเมียคู่แรกนั้นว่า แยกอย่ากินผลไม้ของต้นไม้ที่ทำให้รู้ดีรู้ชั่ว *Not to eat the fruit of the tree of knowledge of good and evil.* อย่ากินผลไม้ของต้นไม้ที่ทำให้รู้ดีรู้ชั่ว ถ้าแกลกินเข้าไปแกลจะตาย พระเจ้าสั่งอย่างนี้ นี่ก็รู้ก็เห็นได้ว่าผู้สอนศาสนานี้ ผู้แต่งคัมภีร์นี้เขารู้เรื่องความเลวร้ายของดีและชั่ว มันก็เป็นทาสของความเป็นบวกและเป็นลบ มันก็มีปัญหาไม่มีที่สิ้นสุด

ถ้าตกไปเป็นทาสของความเป็นบวกมันก็เกิดกิเลสบวกละภะ ราคะไปเลย ถ้ามันตกไปสู่อำนาจของความเป็นลบมันก็เกิดกิเลสประเภทลบ คือ โทสะ โภคะ มันจะทำลาย มันจะฆ่าให้ตาย ถ้ายังไม่เป็นบวกเป็นลบก็ตกในกิเลสประเภทสงสัยๆ สงสัยอยู่นั้น เมื่อมีความรู้แยกออกจากกันเป็น ๒ ฝ่าย เป็นบวกเป็นลบเมื่อนั้นเกิดเป็นปัญหา เมื่อไม่ยังไม่รู้มันไม่มีปัญหา

เปรียบเทียบง่ายๆ ว่าเมื่อเด็กๆ ยังเป็นเด็กทารกอยู่ในครรภ์หรือออกมาใหม่ๆ ไม่รู้ความหมายของบวกและลบ ของดีของชั่ว ของได้ของเสียไม่รู้ เด็กไม่มีปัญหาเลย พอเด็กโตขึ้นมาถึงขนาดรู้แยกเป็นบวกเป็นลบ เป็นได้เป็นเสีย เป็นแพ้เป็นชนะ เป็นคู่ๆ เริ่มมีปัญหาทันที มีความทุกข์ทันทีเต็มทีนั้นจะตาย คือตาย ถ้ามนุษย์ไม่แยกเป็นบวกเป็นลบ ไม่หลงบ้าบวกบ้าลบแล้วมันก็ไม่มีอะไรเป็นปัญหา คือมันไม่ตาย

ศาสนายิวข้อนี้อาจจะเก่าก่อนใครๆ ก็ได้ตั้ง ๗ - ๘ พันปีแล้ว นี่ศาสนาเต๋าป้องกันกับพุทธกาล เรียกว่าป้องสมัยกับพุทธศาสนา ก็มีสรุปใจความสำคัญว่าอย่าไปเป็นทาสของยินและยาง ภาษากลางเขาเรียกยินและยาง ภาษาแต่จีวเขาเรียกอิมเอี้ยง อิม

เอียงคือบวกและลบนั้นแหละ คือ *positive* และ *negative* อย่านไปเป็นทาสของ Yin และ Yang อย่านไปหลง Yin และ Yang จึงจะเป็นอิสระ เป็นอิสระอยู่อย่างไม่มีความทุกข์ นี่ก็แปลว่า ศาสนานี้มันก็สอนอย่านไปเป็นทาสของ *positive* กับ *negative* ศาสนาฮินดูก็ไม่ใช่เล่นนะ สอนไม่ให้เป็นทาสของบุญและบาปให้เหนือบุญเหนือบาป แต่ก็ไปเป็นอาตมันสูงสุด เหนือบุญเหนือบาปแล้ว ก็มุ่งหมายจะให้อยู่เหนือบุญเหนือบาป เหนือ *positive* และ *negative* เหมือนกัน

ศาสนาพุทธเราก็เหนือดีเหนือชั่ว เหนือกุศลเหนืออกุศล เหนือบุญเหนือบาปเหมือนกัน ข้ามพ้น ข้ามให้พ้นกุศลและอกุศล ก็เป็นนิพพาน เหนือบุญเหนือบาป เหนือคู่เหล่านี้ นี่มันฉลาดกันมาตั้งหลายพันปี ถึงขนาดว่าไม่เป็นทาสของ *positive* และ *negative* แล้วเดี๋ยวนี้ทำไมมันโง่งง โง่งง โง่งง

เดี๋ยวนี้บูชา *positive* ใช้คำว่า *positive* เป็นเครื่องถูกต้อง ยกย่องความหมายอะไรๆ ให้เป็น *positive* บ้าสุดเหวี่ยงแล้ว คือบ้าดี บ้าดีแล้วก็มีปัญหาไม่มีที่สิ้นสุดในความหลงบูชา *positive* เอาละ *negative* มันน่าเกลียด ไม่เอาละ

ไปๆ มาๆ หลงบูชารักไอ้ *positive* ก็ไม่มีสงบ ไม่มีสันติภาพ ไอ้
บูชา *positive* นำมาเป็นความคิดที่จะครองโลก กูจะครองโลก
เสียคนเดียว ความเป็น *positive* มีเท่าไรในโลกกูจะครองเสีย
ให้หมด มันขนาดนั้น

เพื่อจะเข้าใจความข้อนี้อย่างง่ายๆ ง่ายๆ สำหรับพูดกับ
เด็กๆ ก็ได้ คุณจงพิจารณาคำ ๒ คำนี้ว่า ฉันไม่ดีใจและเสียใจ
ฉันไม่ดีใจให้เป็น *positive* ฉันไม่เสียใจให้เป็น *negative* อย่า
ไปเชื่อใครหรือว่าไปอ่านหนังสืออะไร ดูที่ในใจของตัวเอง ในใจ
ของตัวเอง เวลาไหนสบายที่สุด เยือกเย็นที่สุด หมดปัญหาที่สุด
มันเป็นเวลาที่เรารู้สึกว่าดีใจหรือเสียใจ จิตใจไม่เป็น
positive ไม่เป็น *negative* ว่าดีใจ ดีใจก็เป็นบ้าได้ สมมติว่า
คุณถูกลอตเตอรี่ได้เงินร้อยล้านอย่างนี้ บ้าไม่ทันรู้ตัวจิตใจกิน
ไม่ลงนอนไม่หลับมันก็บ้า แต่ถ้าว่าเป็นเสียใจๆ เสียใจๆ คุณก็
กินข้าวไม่ลงก็นอนไม่หลับเหมือนกัน

มันปรุงแต่งสุดเหวี่ยงของสิ่งทั้งสองนี้ อย่า อย่าดีใจ
อย่าเสียใจ ตอนนั้นเรียกว่าว่าง ว่าง ว่างนั้นแหละนิพพาน ว่าง
ที่สุดคือนิพพาน นิพพานคือว่างที่สุด ไม่มีความหมายแห่ง

positive หรือ *negative* เหลืออยู่เลย นั่นแหละว่างๆ ว่างๆ
ไม่ต้องเชื่อใครหรอก แต่ขอให้สังเกตสักหน่อย ให้สังเกตละเอียด
สักหน่อย มีจิตใจเป็นอิสระเสียก่อน แล้วคุณจึงจะรู้สึก ว่า เอ้อ
เมื่อไม่ตั้งใจหรือไม่เสียใจ ไม่บวกไม่ลบนี้สบายที่สุด สบายละเอียด
ประณีตสุขุม

ใช้คำว่าอยู่เหนืออิทธิพลของความเป็นบวกและความ
เป็นลบ ขอใช้คำว่าอยู่เหนือนะ *above* นะ *above* ว่าอยู่เหนือ
beyond ก็ได้ มันอยู่เหนือ ใช้คำว่า *between* หรือ *balance*
นี้ไม่ได้ ใช้ไม่ได้ ใช้ *between* มันอยู่ตรงกลาง เต็มไปเป็นบวก
เป็นลบไม่ทันรู้ *balance* ก็ได้เดี๋ยวก็มันไม่ *balance* กัน ให้
มัน *above, beyond* อยู่เหนือๆ เหนือๆ เหนือความเป็นบวก
และความเป็นลบ นั่นคือชีวิตที่หลุดพ้น ชีวิตที่อิสระ ชีวิตที่ถึง
จุดหมายปลายทาง

เมื่ออยู่เหนือบวกเหนือลบนั่นแหละคือ *อตั้มมยตา*
อตั้มมยตา ความคงที่แข็งแกร่งเป็นเพชรอยู่ที่นี้ เรียกว่า *อตั้มมย*
ตา อยู่เหนือบวกเหนือลบ แต่นี่ใครต้องการบ้าง ในมหาวิทยาลัย
ของคุณสอนเรื่องนี้หรือเปล่า ทำวามหาวิทยาลัยทั้งโลกมันไม่มี

เคยสอนเรื่องนี้ มันสอนแต่เรื่อง *positive, positive, positive* ไม่มีจุดจบ ไม่มีที่สิ้นสุด มันจะแก้ความทุกข์ได้อย่างไร เพราะมันไปเป็นทาสของ *positive* มากเกินไป มากเกินไป ไม่อยู่เหนือสิ่งใด ไปอยู่ภายใต้ของสิ่งที่น่ารักน่าพอใจ คือเหยื่อของกิเลส ไม่มีความสงบ ไม่มีสันติภาพ ไม่มีสันติภาพทั้งส่วนบุคคล ไม่มีสันติภาพทั้งส่วนสังคม มันไม่มีเพราะมันมีแต่ความเป็นทาส ทาสซี้ข่านะไม่ใช่ธา-ตุ ถ้ามีแต่ธา-ตุก็ตีมันไม่เป็นบวกเป็นลบ แต่ว่าเป็นทาส ทาสซี้ข่าแล้วก็มีแต่ความทุกข์ทรมาน จัดชีวิตนี้ให้หลุดพ้น ให้หลุดพ้นออกไป ออกไปจากความเป็นทาสมัน จึงจะคงที่

รู้จักทั้ง ๙ ตา แล้วก็รู้จักหมดทั้งพุทธศาสนา

เอ้า ทีนี้จะคุยกันละเอียดสักหน่อยก็ได้แต่เดี๋ยวจะง่วง
ไม่ทันรู้กัน หัวเข้าอย่างนี้ ของเราศึกษาธรรมะ ฝึกปฏิบัติธรรมะ
เพื่อเห็นไปตามลำดับ เห็นอนิจจตาความไม่เที่ยง ข้อแรก โอ้
สิ่งทั้งหลายเปลี่ยนเรื่อย มีแต่ *อตัมมยตา* นิพพานเท่านั้นที่ไม่
เปลี่ยน นั่นเรื่องเดียว แต่มีหมื่นเรื่อง แสนเรื่อง ล้านเรื่อง ทุกๆ
เรื่องมันเปลี่ยนเรื่อย มันเป็นสิ่งขาร มันเปลี่ยนเรื่อย

สังขารคำนี้ไม่ใช่หมายถึงร่างกายนี้ สังขารแปลว่าการ
ปรุงแต่ง สิ่งที่ทำหน้าที่ปรุงแต่ง สิ่งที่ถูกปรุงแต่ง ๓ ความหมาย
ถูกปรุงแต่งคือความหมายของสังขาร ร่างกายนี้มันถูกปรุงแต่ง
มันเรียกว่าสังขาร แล้วสิ่งที่ทำหน้าที่ปรุงแต่งก็เรียกว่าสังขาร
การปรุงแต่งก็เรียกว่าสังขาร มันเป็นสิ่งขารมันก็เปลี่ยนเรื่อย
เปลี่ยนเรื่อย คืออนิจจตา อนิจจัง อนิจจังคือไม่เที่ยง อนิจจตา
คือความไม่เที่ยง

อ่านพบว่าในสมัยพ้องพุทธกาลพวกกรีกมันก็รู้เรื่อง
นี้ สองพันกว่าปีมาแล้ว สามพันปีแล้ว *Heraclitus* เป็นนัก

ปรัชญาในกรีกก็สอนว่า ทุกอย่างเปลี่ยน ทุกอย่างไหลเรื่อย
Panta rhei ; *Panta* ทั้งปวง *rhei* ไหล *Panta rhei* –*ทุกสิ่ง
ไหล* มันก็เห็นความไม่เที่ยง มันจึงพูดอย่างนั้น ประชาชนไม่
เชื่อหาว่าบ้าเสียอีก

ในพระบาลีพระพุทธเจ้าเคยกล่าวถึงอารกาฯ ศาสตรา
ชื่ออารกา คำนี้มันแปลผิดแล้ว มันไม่ใช่ศาสตราอารกา อาร
กรมันแปลว่าไกล ในที่ไกล ศาสตราในเมืองไกล ได้สอนลัทธิ
ไม่เที่ยง ไม่เที่ยงเหมือนกับที่เราสอน พระพุทธเจ้าท่านยัง
ว่าอย่างนี้ แปลว่าการรู้เรื่องอนิจจังนั้น ไม่ใช่รู้แต่พระองค์
หรอก เขาก็รู้กันทั่วๆ ไปแต่ก็ยังไม่ถึงที่สุด เห็นว่าทุกอย่าง
ไหล เพราะมันขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย มันปรุงแต่งได้ มันไม่คงที่
มันไม่มี*อัมมตมยตา*เลย ทุกอย่างไหล

ที่นี้ธรรมชาติบังคับให้เราต้องอยู่กับทุกอย่าง สิ่ง
แวดล้อมทุกอย่างซึ่งมันไม่เที่ยง เราก็ลำบากยุ่งยากและเป็นทุกข์
อนิจจตาที่ต้องอยู่กับสิ่งที่ไม่เที่ยง เมื่อมันไม่เที่ยงและมันเป็น
ทุกข์อย่างนี้ มันก็เป็นอนัตตา *อนิจจตา –ความไม่เที่ยง ทุกข
ตา –ความเป็นทุกข์ อนัตตตา –ความเป็นของไม่ใช่ตน* ถ้าคุณ

ทำวิปัสสนาถึงที่สุด คุณจะมีมองเห็นตา ๓ ตานี้ก่อน

แล้วก็จะเห็นต่อไปว่า โอ **ธัมมัญญิตตา ธัมมัญญิตตา** นี่คือความตั้งอยู่ตามธรรมดา ความตั้งอยู่ธรรมดามันเป็นอย่างนี้เอง เรียกว่า **ธัมมัญญิตตา** - ความตั้งอยู่ตามธรรมดา ครั้นเห็นชัดว่ามันตั้งอยู่ธรรมดาอย่างนี้แล้ว ก็เลยเห็นเลยไปถึงว่า โอ กฎธรรมชาติมันบังคับอยู่อย่างนี้ เรียกว่า **ธัมมนิยามตา ธัมมนิยามตา** - มีกฎธรรมชาติบังคับอยู่อย่างนี้ ความที่ถูกธรรมชาติบังคับให้เป็นอย่างนี้เรียกว่า **ธัมมนิยามตา** มีอาการเกิดขึ้น มีอาการดับลงตามเหตุตามปัจจัย สิ่งเหล่านั้นทั้งหมดที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เป็นไปตามธรรมชาติของมัน

มันเป็นสิ่งที่มีเหตุปัจจัยอาศัยกันแล้วเกิดขึ้น อาศัยกันแล้วดับลง อาศัยกันอย่างนี้ก็เกิดขึ้น อาศัยกันอย่างนี้แล้วก็ดับลง อย่างนี้เรียกว่า **อิทัปปัจจยตา** คำนี้สำคัญมาก พระพุทธเจ้าตรัสว่า ถ้าเห็นสิ่งนี้คือเห็นพระพุทธเจ้า เรียกว่า **อิทัปปัจจยตา** ความจะอาศัยกันเกิดขึ้นแล้วดับลง เพราะสิ่งนี้ สิ่งนี้ สิ่งนี้เป็นปัจจัย เพราะมีสิ่งนี้ สิ่งนี้เป็นปัจจัย มันจึงเกิดอาการอย่างนี้ อย่างนี้ อย่างนี้เรียกว่า **อิทัปปัจจยตา** เห็น **อิทัปปัจจยตา**

ถึงที่สุด มันก็เห็น อู๋ มันว่างๆ มันไร้สาระๆ เรียกว่าเห็น
สูญญตา -ความว่าง ความว่างจากสาระ ความว่างจากความ
หมายแห่งความเป็นตัวตน เรียกว่า สูญญตา สูญญตา พอเห็น
สูญญตา ว่างไร้สาระจากตัวตนอย่างนี้ชัดแล้วก็เห็น โอ้ มันเป็น
เช่นนี้เอง มันเป็นเช่นนี้เองเรียกว่า ตถาตา ตถาตา ตถตา ก็ได้ ต
ถาตา ก็ได้คำเดียวกัน เช่นนี้เอง เช่นนี้เอง พอเห็น ตถาตา -เช่น
นี้เอง ถึงขนาดสิ้นสุดแล้วมันหยุด มันคงที่ มันไม่ไปทางไหนแล้ว
มันคงที่ อะไรมายปรุงแต่งไม่ได้แล้วนี่เรียกว่า อตัมมยตา อตัมมย
ตา -ความคงที่ ความคงที่

ว่างนอนหรือยังละ ๙ ตา เพิ่งตื่นนอนมาใหม่ๆ ถ้าคุณ
ไม่เข้าใจคุณก็ว่างนอน ข้อที่ ๑ อนิจจตา -ความไม่เที่ยง ทุกข
ตา -ความเป็นทุกข์ อนัตตตา -ความมิใช่ตน นี่ชุดหนึ่ง ๓ ตา

หลังจากนี้ก็เห็น ธรรมัญญิตตา -มันเป็นอย่างนั้นเอง
ธรรมนิยามตา -เพราะมีกฎธรรมชาติบังคับอยู่ อิทัปปัจจย
ตา -ต้องเป็นไปตามปัจจัยอย่างนี้ นี่ก็ชุดหนึ่ง ๓ ตา

ที่นี้ชุดสุดท้ายที่จะเป็นผลก็ โอ้ สูญญตา -ว่าง ว่าง ว่าง
ไร้สาระ ว่างตัวตน แล้วก็ตถาตา -เช่นนี้เองๆ เช่นนี้เองๆ ต

ถ้าตา มันเป็นเช่นนั้นเอง แล้วก็มาถึงคงที่ คงที่ คือ อตัมมยตา
สามชุต ชุตละ ๓ ตา ได้เป็น ๙ ตา ถ้าคุณรู้จักทั้ง ๙ ตา แล้วก็
รู้จักหมดทั้งพุทธศาสนา รู้จักหมดในทางรู้ลึกลับอันสูงสุดของ
วิปัสสนาในพระพุทธานุศาสน์ ไปทำสมาธิวิปัสสนาอานาปานสติ
จะรู้ ๙ ตานี้

ชีวิตต้องพัฒนาให้ถึงความคงที่

นี่ถ้าถึงความคงที่ ถึงความคงที่แล้วมันก็ไม่ไปไหน ไม่มีอะไรปรุงแต่งได้ ขวดเหล้าดิงไปไม่ได้ สนามม้าดิงไปไม่ได้ สถานะเรีงมรยก็อย่างก็ดิงไปไม่ได้ แล้วก็ว่าวิเศษๆ คงที่ๆ เยือกเย็น คงที่เยือกเย็น เพราะคงที่จึงเยือกเย็น พอเยือกเย็นก็คงที่ คงที่อย่างนี้ยอดสุดของสิ่งที่มีมนุษย์จะพึงได้ สิ่งที่ดีที่สุด ยอดสุดที่สุดของสิ่งที่มีมนุษย์จะพึงได้ จะได้รับความคงที่ มันสันติภาพยิ่งกว่าสันติภาพ ยิ่งกว่าสันติภาพ สันติภาพของสันติภาพ ของสันติภาพของสันติภาพ ไม่รู้จักจบ จุดไม่รู้จบ

นี่คือผลของการที่ขีมีที่บังคับได้จนมาถึงจุดหมายปลายทาง คือ *อตัมมยตา* วิถีแห่งชีวิตของเราต้องมาถึงที่นี่ จึงจะเรียกว่าได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มีมนุษย์จะพึงได้ แล้วก็ได้นองความต้องการของธรรมชาติถึงที่สุดแล้ว ที่ว่าธรรมชาติได้ให้ชีวิตมาในฐานะเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ แล้วเราก็ได้พัฒนามันจนถึงที่สุดแล้ว คือถึงความคงที่ คงที่ ถ้าไม่มีความคงที่ มันก็ต้องดิ้นรนๆ ดิ้นรนๆ ดิ้นรนๆ เหลือประมาณ

ด้วยอำนาจของสิ่งที่เป็นคู่ คำนี้ก็ต้องจำไว้ให้ดี เรียกเป็น
ไทยๆ ง่ายๆ ว่าสิ่งที่เป็นคู่ *Pair of opposite* – คู่ของสิ่งที่ตรงกัน
ข้าม สิ่งที่เป็นคู่มันมีในความเป็นคู่ของสิ่งที่ตรงกันข้าม มันจึง
เรียกว่า *dual, dual* ง่ายๆ *dualism* บ้าง *duality* บ้าง ความ
เป็นของคู่ ก็คือนี่อย่างที่พูดมาแล้ว อันแรกก็คือดีชั่ว ดีชั่ว ตรง
กันข้าม หรือว่าให้แรกที่สุดเป็นธรรมชาติเป็นวิทยาศาสตร์ก็ว่า
positiveness, negativeness คู่ๆ แรก คู่จุดตั้งต้นอยู่ที่นั่น หลง
positive, negative หลงดีหลงชั่ว หลงดีหลงชั่วก็หลงสุขหลง
ทุกข์ บ้าสุขบ้าทุกข์ บ้าดีบ้าชั่ว บ้าสุขบ้าทุกข์ แล้วก็บ้าบุญบ้า
บาป บ้าได้บ้าเสีย บ้าแพ้บ้าชนะ ซึ่งล้วนแต่เป็นของคู่กันทั้งนั้น

ของคู่นี้บไม่ไหวแล้ว ไม่รู้จักสืบทอดคู่ แต่ว่าไอ้คู่ที่
สำคัญ มันอยู่ที่ว่าเราหลงกันนักก็คือบ้าดีบ้าชั่ว ที่มันยังบ้าได้
มันไม่ใช่ดี แต่มันก็คิดว่าดี มันก็บ้า บ้าดีๆ ใครไม่บ้าดี ใครไม่หลง
ดี เต็มจะหาทำยาหยอดตายาก มันบ้าดีกันทั้งนั้น คุณก็อุตสาห์
เรียนถึงมหาวิทยาลัยไปเมืองนอก มันก็มีความหมายอยู่ที่บ้าดี
ไอ้บ้าชั่วมันของคนโง่มันก็บ้าชั่ว ไอ้บ้าดีของคนฉลาดเรียนไม่รู้
จักจบ แล้วก็มาอยู่ในสภาพที่ว่าความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด

ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด เพราะยิ่งฉลาดยิ่งเป็นเห็นแก่ตัว
ยิ่งฉลาดยิ่งเห็นแก่ตัว

การศึกษาให้แต่ความฉลาดไม่ทำอะไรควบคุมความ
ฉลาด นั้นแหละคือเป็นเหตุให้บ้าดี บ้าดี ไม่มีที่สิ้นสุด ขอให้ไป
คิดเอาเองนะ ไ้อ้คำว่าคู้ๆ นี้จะมองเห็นได้เอง บ้ากำไรบ้าขาดทุน
มันก็บ้า บ้าสรรเสริญบ้านินทามันน่าหัว มันน่าสงสารที่สุด หลง
ในคำสรรเสริญหลงในคำนิทาหัวปั่นเป็นจิ้งหรีด บ้าเอาเปรียบ
บ้าเสียเปรียบ บ้าในความได้เปรียบในความเสียเปรียบ บ้าใน
ความแพ้ในความชนะ ทุกๆ คู้

ก็ขอสรุปท้ายสักหน่อย อย่าเพิ่งตกใจว่าไม่บ้าในความ
เป็นหญิงและเป็นชาย นี้คู้ คู้ๆ คู้ๆ นี้คู้คือหญิงและชาย ถ้าหลง
ในความเป็นคู้ๆ นี้แล้ว เรื่องไม่มีที่สิ้นสุดมหาศาล เลิกความเป็น
หญิงเป็นชายเสียได้นะมันหยุดมันจบ แม้ว่าจะมีเนื้อตัวเป็นหญิง
เป็นชาย ก็อย่าไปบ้าความหมายที่เป็นหญิงเป็นชายเลย มันจะ
ว่าง มันจะอยู่เหนือบวกเหนือลบ

ถ้าไปหลงความเป็นหญิงเป็นชายแล้ว ปัญหาเรื่องบวก
เรื่องลบนี้ไม่สิ้นสุด ไปหัวเราะบ้างร้องไห้บ้าง หัวเราะบ้างร้องไห้

บ้าง และส่วนมากมันหลังน้ำตาทั้งนั้นแหละ ลองไปบ้าความเป็น
หญิงเป็นชาย นี่ทุกๆ คู่ ทุกๆ คู่ *Pair of opposite* มันก็ต้อง
มองเห็นว่า ไอ้นี้เป็นต้นเหตุเป็นปัญหาที่ทำให้มีความเป็นบวก
เป็นลบ เป็นบวกเป็นลบ เป็นบวกเป็นลบ แล้วก็เป็นทาสของ
ความเป็นบวกเป็นลบไม่มีที่สิ้นสุด

วิธีที่จะไม่หลงความเป็นบวกเป็นลบ

เอ้า ทีนี้เวลาที่เหลืออยู่อีกหน่อย ก็จะพูดเรื่องวิธีที่จะไม่หลงความเป็นบวกเป็นลบ ที่จะไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของความเป็นบวกเป็นลบ มันก็คือธรรมะ แต่ถ้าว่าธรรมะ ธรรมะ มันก็กว้างเกินไปจนไม่รู้ว่าจะอะไร จะขอเอามาเพียงธรรมะ ๔ อย่าง เฉพาะหน้าปัจจุบันแก้ปัญหาได้ ธรรมะ ๔ อย่าง เรียกว่า ธรรมะ ๔ เกล อธรรมะ ๔ เกล แต่ไม่ใช่ ๔ เกล ต่างคนต่างอยู่นะ *teamwork* ต้องรวมกัน ๔ เกล นี่ต้องมาเป็น *teamwork*

ข้อที่ ๑ คือสติๆ สติๆ *mindfulness* เขาเรียก *attentiveness* ก็เรียกบางที มีสติรู้สึกระลึกได้เร็ว คือรู้สึกเร็ว ระลึกได้เร็ว เร็วยิ่งกว่าสายฟ้าแลบเสียอีกจึงจะดี สติคำนี้แปลว่าความเร็ว สิ่งที่มีเร็วมาเร็ว มีสติเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น สติยังไ้ สติไปเอาปัญญามา ปัญญาที่เราศึกษาสะสมไว้มากมายทุกๆ แขนง ทุกปัญญา มาสติเร็ว มาไปเอา คำว่าปัญญาอย่างหนึ่ง มาทันเวลา ไม่ใช่เอามาทั้งหมด

ปัญญานะมันมีมากมายครบทุกอย่าง เหมือนกับเรามี

อาวุธหลายๆ อย่าง พอเกิดศัตรูมาแล้ว ก็ไปเอาอาวุธเฉพาะ
อย่างที่จะกำจัดศัตรูนั้น นี่สติไปเอามา หรือว่าในตั๋ยมียา
ครบทุกอย่าง พอเกิดเรื่องก็เอามาอย่างเดียวกันนั้นแหละ ไม่ได้
กินหมดทั้งตู้ เอาธรรมะที่มันจะแก้ปัญหาก็ได้ คือปัญญาเฉพาะ
หน้าเฉพาะเหตุการณ์ มาปัญญานี้เอามา พอมาเผชิญหน้ากับ
เหตุการณ์อันเลวร้าย ปัญญาเปลี่ยนชื่อทันที เปลี่ยนชื่อเรียก
ว่า สัมปชัญญะ

สัมปชัญญะก็ไม่ใช่อะไรหรอก มันคือปัญญานั้นแหละ
แต่มันมาอยู่ในลักษณะที่เฉพาะหน้าเฉพาะเหตุการณ์ มีหน้าที่
กำลังทำหน้าที่ เหมือนยาทั้งตู้อยู่ในตู้ แต่ถ้ายาขวดไหนหยิบ
มากินนั้นนะ มันก็มีเฉพาะๆ มันก็ทำหน้าที่ คือปัญญาที่มาทำ
หน้าที่เฉพาะหน้ากับเหตุการณ์นั้นๆ เราเรียกว่า สัมปชัญญะ
ทีนี้ถ้าสัมปชัญญะมันอ่อนกำลัง มันอ่อนเพลีย อ่อนเพลีย ก็ต้อง
มีธรรมะที่ ๔ คือ สมาธิ

สมาธิ คือ กำลัง กำลัง ปัญญาจะทำหน้าที่ตัดปัญหาได้ก็
เพราะมีกำลัง สังเกตดูง่ายๆ ง่ายๆ เรื่องธรรมดาสามัญนะ แม้จะ
คม คมกริบเท่าไ้ร แต่ถ้าไม่มีน้ำหนักมันไม่ตัดหรอก ให้มันคม

ยิ่งกว่ามีตโกน ถ้ามันไม่มีน้ำหนักที่จะกดลงไปมันก็ไม่ตัด ความคมก็เป็นมัน ปัญหานี้ก็เหมือนกันแหละ มันต้องมีน้ำหนักคือสมาธิ สมาธิมันเป็นน้ำหนักให้ปัญญามันตัดลงไป

สติระลึกได้ทันควัน ทันเหตุการณ์ ไปเอาปัญญามา ปัญญาเป็นสัมปชัญญะ คือ ปัญญาที่ทำหน้าที่เฉพาะหน้า แล้วก็กำลังของสมาธิ มีน้ำหนักที่จะตัดปัญหา

ยกตัวอย่าง ยกตัวอย่างว่า ไอ้ตา ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ยกตัวอย่างตา พอตาเห็นรูปหนึ่งทางตาเข้ามา ระวังมันจะเกิดความหมายเป็นบวกรหรือเป็นลบ อารมณ์ทางตาที่ได้รับมาสวยไม่สวย นี่มันจะเกิดความเป็นบวกรเป็นลบ สติมาทันไม่ทันจะเป็นบวกรเป็นลบ สติมาทัน คือเอาปัญญามาด้วย มาเป็นสัมปชัญญะคุมเชิงอยู่ มันก็ไม่เกิดความรู้สึกเป็นบวกรหรือเป็นลบ สักว่าเป็นธาตุตามธรรมชาติ เป็นของตามธรรมชาติ ไม่บวกรไม่ลบ

ถ้าสัมปชัญญะมีกำลังน้อยก็สมาธิที่แรงๆ แรงๆ ก็จะทำให้ความไม่เป็นบวกรเป็นลบมากขึ้น เราก็ไม่หลงในเรื่องทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ก็เหมือนกันแหละ ใช้ไอ้ ๔

เกลอนี้ เอามาขจัดปัญหาป้องกันไม่ให้เป็นบวกเป็นลบ ก็ไม่เกิด
กิเลสบวกไม่เกิดกิเลสลบ มันก็สบายดีไม่เกิดเป็นบวกเป็นลบ แต่
รู้ณะว่าควรจะจัดการกับมันอย่างไร สวยมาไม่สวยมาอะไรก็ตาม
หอมมาเหม็นมา อร่อยมาไม่อร่อยมา จัดการกับมันอย่างไรก็จัด
ไปตามที่ควรจัด ถ้าไม่ต้องจัดอะไรก็ไม่อยากอะไร ไม่รู้ไม่ชี้ นี่คือ
ความไม่เป็นบวกความไม่เป็นลบ แต่เป็น *อตัมมยตา*

ช่วยให้จำให้ดีกว่าเพื่อน เพื่อนที่ประเสริฐสูงสุดของเรา
ก็คือธรรมะ ๔ เกลอ สติ ปัญญา สัมปชัญญะ สมาธิ พวกเรา
สอนฝรั่งอยู่ที่นี้ทุกเดือนก็สอนเรื่องนี้ สอนให้รู้หลักวิชาโดย *ปฏิบัติ*
จสมฺบุบาท แล้วก็สอนปฏิบัติอานาปานสติ ให้เขามีสติ ปัญญา
สัมปชัญญะ และสมาธิ สอนเดือนละ ๑๐ วัน ฝรั่งมาเดือนหนึ่ง
หลายสิบคน บางเดือนก็ร้อยกว่าคน นี่แสดงว่าเขาจะสนใจ
มากกว่าเรา อย่าลืมธรรมะ ๔ เกลอ สติ ปัญญา สัมปชัญญะ
สมาธิ เขาทำงานเป็น *teamwork* ร่วมกันแล้วมันก็แก้ปัญหา
ได้ รักษาความคงที่หรือ *อตัมมยตา* ไว้ได้ นี่มันก็มีอย่างนี้

ชีวิตเป็นสิ่งที่ธรรมชาติให้มา สำหรับพัฒนาแล้วก็พัฒนา
ได้ พัฒนานั้นคือการลงทุนด้วยชีวิต ทำการค้าขายให้เกิดกำไร

ที่ควรได้ ก็มีความสงบสุขหรือสันติภาพ คือมีความคงที่ไม่
หวั่นไหวไปตามอารมณ์ ในโลกนี้จะมีอารมณ์อะไรที่ร้ายก็พัน
ก็หมิ่นก็แสนอย่าง ก็ไม่มาปรุงแต่งให้เราไขว่ไขว่ไปได้จากความ
คงที่ นี่ความคงที่มี *มโถกมโหรี* ใช้นี้ใช้ในการต่อสู้กับอารมณ์ทาง
ตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ โดยเอาสมาธิ มี
ธรรมะ ๔ อย่าง ๔ อย่าง ๔ เกลอนี้ รักษาไว้ได้ก็รักษา *มโถกมโหรี*
ไว้ได้ วิถีชีวิตนี้จะต้อง จะเป็นไปอย่างถูกต้อง ก็คงที่
ตั้งแต่จุดตั้งต้น แล้วคงที่ยิ่งขึ้นๆ คงที่ยิ่งขึ้นๆ จนถึงจุดสุดท้าย

ยังมีรายละเอียดอีกมากมายถ้าจะพูดเรื่องนั้น แต่เอา
ว่าคงที่ไปตามลำดับสูงขึ้นๆ จนสูงสุด เป็น *มโถกมโหรี* สุดท้าย
ก็เป็น *มโถกมโหรี* คือเป็นพระอรหันต์ ผู้มี *มโถกมโหรี* นั้นเรียกว่า
มโถกมโหรี ก็โดยความคงที่แล้วก็เป็นผู้คงที่ ไม่มีอะไรมาทำให้
ทำให้หวั่นไหวได้ ให้ระคายขนได้ ไม่มีอะไรมาทำให้ระคายขน
ได้ คงที่สงบเย็นเป็นนิพพาน

ชีวิตถึงจุดหมายปลายทางคือความเยือกเย็นเป็น
นิพพาน ขอให้รักษาให้ได้ในความคงที่น้อยๆ ก็ได้นิพพานน้อยๆ
ไปกลางเรียกว่า *นิพพุติ นิพพุติ* ได้ไปกลางในเหตุการณ์ใดๆ

ก็ตาม ขอให้ได้นิพพุตไปพลาง ทุกหน้าที่ทุกการงานในชีวิตนี้
ให้มีนิพพุตเป็นประจำวัน แล้วมันก็มากขึ้นๆ จนถึงจุดสุดท้าย
มันก็มีนิพพานสมบูรณ์ เราเรียกว่านิพพุต ถ้าไม่เรียกว่านิพ
พุต ก็เรียกว่านิพพานตัวอย่าง นิพพานน้อยๆ หรือนิพพานใน
ชีวิตประจำวัน วิธีแห่งชีวิตถูกจัดถูกเตรียมดีแล้ว เป็นการไหล
ไปอย่างถูกต้องแล้ว มีลักษณะอย่างนี้

ขอให้ท่านทั้งหลายประสบความสำเร็จในการมาที่นี้ มา
แสวงหาธรรมะไปประกอบหน้าที่การงานหรือวิถีดำเนินแห่ง
ชีวิต

ขอให้ได้ประสบความสำเร็จ ความสำเร็จ ความสำเร็จ
ในข้อนี้ คือมีชีวิตที่เยือกเย็น เยือกเย็นทุกทิพาราตรีกาลเทอญ.

เราต้องทำตัวให้อยู่เหนือความหมายของคำว่า
อ่อยหรือไม่อ่อย
โดยรู้สึกว่ามันเช่นนั้นเอง

ความอร่อยมันก็มีเสน่ห์
แต่แล้วมันก็มีพิษร้าย ที่ทำให้สัตว์เหล่านั้นทำชั่ว
ทำชั่วเพื่อเห็นแก่ความเอร็ดอร่อย

~ พจนานุกรม ~

ISBN 978-616-7574-54-7

pic : nutchanon